

PLEMSTVO LIKE, GACKE I KRBAVE

Plemstvo, kao povlaštni stalež, danas dakako pripada prošlosti ali je činjenica da je tisućljetno razdoblje našspovijesti obilježeno političkom, kulturnom i društvenom djelatnošću ovoga društvenog sloja.

Plemstvo je pravni razred, a plemićki grb i plemstvo dobiva se na temelju utvrđenih prava te dužnosti i na temelju zakona i propisa.

Postojanje hrvatskog plemstva je povijesna činjenica a samo je pitanje kako i kad je nastao taj stalež, te koji je njegov stvarni temelj.

Prema povjesničaru Vjekoslav Klaiću, U HRVATSKOJ SU BILA DVA GLAVNA STALEŽA; SLOBODNI ILI PLEMENI, I NESLOBODNI ILI KMETOVI, KOJI SU RADILI I SLUŽILI NA IMANJIMA SLOBODNIH LJUDI.

PLEMENITI SU BILI PODIJELJENI NA PLEMENA, razasuti po cijeloj Hrvatskoj i držali su svu vlast i ze,lju.

Prema staroj predaji, takvih plemena, koji pripadaju hrvatskom PRAPLEMSTVU, već je u 11. stoljeću bilo ukupono 12 tj. Istih onih hrvatskih plemena koja su s Mađarima, odnosno s kraljem Kolomanom, 1102. godine potpisali sporazum «Pacta Conventa» o ulasku Hrvata u zajednicu s Ugarskom i stvaranju tzv. Personalne unije. Prema tome sporazumu za hrvatskog kralja bio je izabran Koloman iz dinastije ARPADOVIĆA.

Tako pleme ČUDOMIRIĆA u 15 stoljeću nalazimo u LIKI*. GUSIĆE VEĆ U 12 STOLJEĆU NALAZIMO KAO GOSPODARE KRBAVE, a u 11. stoljeću živjeli su između Biograda i Benkovaca.

GUSIĆI, pripadaju najstarijem hrvatskom plemstvu, ne po tituli, nego po starosti JER JE U HRVATA VAŽNIJA STAROST PLEMSTVA OD TITULE.

KARINJANI i LAPAČANI od druge polovice 13. stoljeća žive na KRBAVI, te u UNSKOJ ŽUPI*.

POLETČIĆI žive u 15. stoljeću u BUŠKOJ ŽUPI u Liki oko PERUŠIĆA *.

LAČNIČIĆI su u 14. stoljeću nazočni u GACKOJ, a

JAMOMETI se u 14. stoljeću nalaze u KRBAVI i POUNJU.

MOGOROVIĆI se u Liki spominju u 12. stoljeću.

Iz ovog slijedi zaključak da su GACKA, LIKA I KRBAVA BILE SREDIŠTE NAJSTARIJEG HRVATSKOG PLEMSTVA. To se plemstvo dijelilo na VIŠE I NIŽE.

1. Višem plemstvu su, uglavnom, pripadale obitelji čiji su članovi onašali razne državne i plemićske službe, a iz njihovih su se redova birali župani i hrvatski banovi.
2. U niže se plemstvo ubrajaju slobodni Hrvati koji su bili podijeljeni na plemena.

Plemenitim se zvao samo onaj za koga se znalo od kojega plemena potječe.

U 15. stoljeću i kasnije, plemstvo je armalno, jer dobiva od vladara plemićku diplomu - list s grbovnicom (litterae armales)

Plemići su dali velikane koji su stvarali velika djela, a iz plemićkog su staleža potekli slavne vojskovođe koji su junački branili svoje državne prostore od raznih osvajača tijekom naše burne povijesti.

Hrvatskom su plemstvu tijekom povijesti zadani brojni udarci, pa je tako u Krbavskoj bitci 1493. godine izginuo cvijet hrvatskog plemstva.

Pogubljenjem Petra Zrinskog i Krste Frankopana uništene su dvije najvažnije i najslavnije hrvatske plemićke obitelji, a progoni i uništavanja hrvatskog plemstva nastavili su se i nakon njihovog pogubljenja.

Ne možemo shvatiti povijest ni jednog naroda, ako ne poznajemo instituciju plemstva te povijesni razvitak plemstva u tom narodu.

Budući da su sve važnije ličnosti u povijesnim događanjima bili plemići, važno je proučavati povijest pojedinih plemićkih rodova.

Svi europski narodi moraju uvidjeti da mi nismo barbari, jer imamo svoje staro plemstvo i svoj heraldički razvitak, te da smo još u doba narodne dinastije imali svoje plemstvo i svoju heraldiku.

Usprkos svim tuđim dominacijama kroz povijest na ovim prostorima, uspjeli smo sacuvati svoje narodno plemstvo i time se ponositi.

Gacka, Lika i Krbava imala je od starine veliki broj plemenitaških obitelji iz kojih su mogli izaći veliki časnici, suci, svećenici i drugi odličnici, koji su obnašali važne vojničke, političke ili crkvene dužnosti.

Svi su oni bili s visokim časničkim odličajima, a zbog vojničkih zasluga bili su promaknuti u plemićki stalež a za različite zasluge dodjeljen im je grb.

U tvrđavnom naselju OTOČAC, PROZOR, DABAR, VRHOVINE, BRINJE I BRLOG članovi stalnih posada bili su plemići koji se navode u svim popisima plaćeničkih vojnih posada od 1540. godine, 1551., 1644., kai i 1701. godine.

Iz sačuvanih spomenika možemo utvrditi koje su plemićke obitelji tijekom 17. i 18. stoljeća bile članovi tvrđavnog naselja, a najstariji popis stalne vojne posade datira iz 1540. godine.

Popis tih plemićkih obitelji krou dugu povijest ovih kreajeva je sljedeć:

1. Frankopan	41. Dujmović	81. Orlovčić
2. Cvitković	42. Banić	82. Lalić
3. Rajković	43. Bobina	83. Vukasović
4. Vučić	44. Rukavina	84. Križić
5. Mesić	45. Kolaković	85. Bukovac
6. Rupčić	46. Jurković	86. Kramarić
7. Mudrovčić	47. Devčić	87. Jakšić
8. Vuković	48. Vrkljan	88. Jelačić
9. Budisavljević	49. Došen	89. Vlašić
10. Draženić	50. Filipović	90. Janković
11. Drakulić	51. Portner	91. Lončarić
12. Fuksa,	52. Kovačić	92. Smolčić
13. Krznarić	53. Mogorović	93. Butković
14. Blažiolović	54. Čačković	94. Smoljan
15. Stipanović	55. Matijašević	95. Sekulić
16. Vučetić	56. Čolić	96. Orešković
17. Tomljanović	57. Jurić	97. Selišević
18. Živković	58. Radić	98. Lang
19. Novaković	59. Vilić	99. Modrić
20. Vlatković	60. Blažević	100. Tonković
21. Vukelić	61. Bukovac	101. Marković
22. Vučić	62. Petazzi	102. Bačić
23. Račić	63. Lovinčić	103. Krajač
24. Margetić	64. Jelačić	104. Hreljac
25. Bobina,	65. Lukinić	105. Babić
26. Frankopan,	66. Lokateli (Locatelli)	106. Posedarski
27. Vilić	67. Degoricija	107. Vidivić
28. Kružičević	68. Bogdanić	108. Bastašić
29. Orlović	69. Dubravčić	109. Perušić
30. Drašković	70. Križanić	110. Ugrin
31. Miletić	71. Rastić	111. Heraković
32. Aichelburg	72. Radaković	112. Vranjanin
33. Kružić	73. Bosnić	113. Mogorović
34. Jurišić	74. Simić	114. Ostojić - Ostović
35. Konjiković	75. Grubišić	115. Nemanić
36. Holjevac	76. Dianišević	116. Oršić
37. Majer	77. Došen	117. Jagodić i drugi.
38. Brajković	78. Knežević	
39. Sertić	79. Nikšć	
40. Gusić	80. Marković	

Po svome je porijeklu ovo plemstvo različito, među plemićkim obiteljima ima autohtonih (prastanovnici) obitelji i doseljenih obitelji, koje su u svome starom kraju pripadale plemićkom staležu.

Hrvatsko pra-pleme
Draženović dobiva
1460 god. od kralja
Matije Korvina
plemićku titulu.

Dolaskom u Vojnu
Krajinu porodica
Draženović se dijeli
u tri grane i
naseljavaju: Sinac,
Jezerane i Brlog.

Dosta plemićkih obitelji doselilo se iz Borne i Hercegovine i Dalmacije biježeći pred Tzrcima, a mnoge su ovamo doselile zbog različitih, posebice vojničkih poslova, jer su njihovi članovi služili kao graničarski časnici na dugoj granici prema Bosni i Hercegovini koja je bila pod Turcima.

Otočac i Gospić bili su središtr graničarskih pješačkih pukovnija, pa su u spomenute gradove dolazili časnici iz svih dijelova Habsburškog Carstva.

Mnogo su ženidbenim vezama ovdije ostali i zasnovali obitelji. Svi su ti plemenitaši, zbog posebnih zasluga i revnosti u izvršavanju i obnašanju dužnosti, bili promaknuti u viši plemićki staležbaruna ili grofa, a dosta je njih odlikovano Odličjem Zlatnog Viteza (eques aureatus).

Pojedini članovi nekih plemićkih obitelji dospjeli su do neposredne blizine hasburških nadvojvoda i careva. **Filipović, Došrn, Jovanović, Rastić, Vrkljan, Knežević, Vukasović, Rukavina, Jurković, Vučetić, Drašković i Kolaković.**

Ove plemićke obitelji davale su biljeg gospodarskom, političkom i kulturnom životu ovog kraja kroz dugu povijest.

Plemići su rado isticali svoje grbove i ostalo znamenje na pročeljima obiteljskih kuća, na

nadgorbnim spomenicima i u mnogim poveljama i potvrđama.

Ovdije je vojnička služba bila dosta cijenjena, jer su Otočac i Gospić bili sjedišta pukovnića, pa je veliki broj časnika zbog različitih zasluga promaknut u plemićki stalež.

Mnogi su plemić bili članovi stalnih vojnih posada u Otočcu, Brinju, Brlogu i Prozoru, a u glavnom su bili časnici ili dočasnici.

Mnogi gacki, lički i krbavski plemići dobili su plemstvo i grb u 15. i 16. stoljeću, o čemu svjedoči poznati Korijenić - Neorićev grobnik iz 1595. godine, u kojem se nalaze nekoliko grbova plemića iz Like, Gacke i Krbave, primjerci obitelji: **Rupčić, Margetić, Orlovčić, Vuković, Kovačić, Vilić, Novaković, Bosnić, Bačić, Grubišić, Rajković, Križić i Nemanić.**

Plemstvo se dodjeljivalo na osnovi podjele grbovnice ili grbovne povelje, koju je dodjeljivao kralj/ car a proglašavao i potvrđivao Hrvatski sabor.

Plemići su svojim obrazovanjem, dobrim imovinskim stanjem, obnašanjem različitih vojnih dužnosti ili žrnidbenim vezama stjecali veliki ugled u Državi i kod Vlasti.

Plemstvo je bilo hrvatsko - ugarsko (Noblis Hungariae Croatiae ac Slavoniae), Svetog Rimskog Carstva (Noblis Sacri Romani Imperii) i kranjsko plemstvo.

Mnogi, zbog različitih, a ponajviše vojničkih zasluga, dobivaju austrijsko ili ugarsko grofovstvo ili barunat. Mnogi dobivaju pravo na proširenje plemićskog grba novim pridjevcima.

Mnogima je dodijeljeno odličje viteza, Carskog ili Zlatom ovjenčanog viteza (eques aureatus). Red anđeoske zlatne Konstantinove vojske Sv. Jurja, Orden podvezica i Orden Zlatno runo Habsburgovaca, kao nagradu za zasluge i vjernost habsburškom vladaru.

Neki su odlikovani Redom željezne krune III. Razreda i Redom Franje Josipa za posebne zasluge, uglavnom vojničke.

Važno je naglasiti, da je u svezi s heraldikom ili grboslovljem i genealogija (rodoslovlje), gdje se može pratiti RODOSLOVNO STABLO pojedinih plemićkih obitelji kroz dugi niz godina u različitim obiteljskim korijenima.

Grbovi plemića Like, Gacke i Krbave uglavnom pripadaju razdoblju tzv. "mrtve heraldike" (16. - 18. stoljeće), a ima i nekoliko starih grbova iz 15. stoljeća i nekoliko grbova iz 19. stoljeća.

U stilskom pogledu grbovi nose osobine razdoblja u kojemu su nastali, te su uglavnom renesansni i barokni, a odlikuju se bogatim dekorativnim elementima.

Iz 20. stoljeća gotovo i nemamo dodjele grbovnica i grbova, a zadnja grbovnica o dodjeli plemstva i grba izdana je 1908. godine.

Doista, pravo na plemstvo i grb plemićke obitelji može se ostvariti samo na temelju vjerodostojnog rodoslovlja. U nas većinu prezimena tvore patronimici* (Patronimici određuju posjed obzirom na

porodicu koja na njemu boravi, odn. koji su njegovi vlasnici).

Prezimana su dosta raširena i sva prezimana nisu istog porijekla, pa ni osobe istog prezimena nisu istog posijekla.

Naši preci nisu imali prezimana i u početku su imali SAMO OSOBNO IME. Kad su društvene i gospodarske potrebe narasle, pokazala se potreba i za pojmovima prezimana koja su posebno postala nasljedna, odnosno prezime nam je zadano i prije našeg rođenja. Grbovi, kao i prezimana, bili su povlastica vladajućih staleža, pa su ti staleži i uveli prezimana kao stalni i nasljedni dio svoje imenske formule.

Prezimana su uglavnom bila nepromjenljiva i nasljedna, a grbovi su se često mijenjali, korigirali ili dopunjavali.

Prezimana su plemićima bila potrebna da bi osigurali nasljedna prava, baštinili ugled, položaj i imetak za svoje nasljednike - potomke. Prezimana su vremenom prodirala u sve staleže i postajala znakovima društvenih verifikacija.

GRBOVI SU SE, DAKLE, U HRVATA POJAVILI U 12. STOLJEĆU, KAO I OBITELJSKA PREZIMENA.

Na mnogim grbovima i simbolima, odnosno raznim likovima, predočene su razne lokalne legende.

HRVATSKA ARISTOKRACIJA, ODNOSNO HRVATSKO PLEMSTVO ODIGRALO JE VELIKU ULOGU U STVARANJU HRVATSKE NACIJE I HRVATSKE DRŽAVNOSTI OD NAJRANIJIH VREMENA, PA SVE DO DANAS.

Hrvatsko se plemstvo može podijeliti na:

1. praplemstvo, koje je plemićke titule stjecalo do 1400. godine.
2. staro plemstvo, kojima su plemićke titule i časti podijeljene do 1718. godine i
3. novo plemstvo s plemićkim titulama do 1918. godine.

DRAŽENović POŽRTVANSKI

Praplemstvo (hrvatsko) starinom iz Bosne. D. su se od Turaka sklonili u Vojnu Krajinu (karlovačku). Potvrda plemstva od kralja Matije Korvina podijeljena g. 1460. Dolaskom u Vojnu Krajinu porodica D. podijelila se u tri grane: 1. sinačku, 2. jezeransku i 3. brlošku. (Porod. podaci.)

Draženić I.

Plem. list i grbovnica (austr.) s pridjevkom »Požrtvanski« podijeljeni. 6.

V. 1790. Nikoli D., kapetanu otočanske pukovnije (NM. öAe), iz sinačke grane. D.

POSLJEDNJA PLEMIČKA TITULA U HRVATSKOJ PODIJELJENA JE 1908. GODINE.

Nakon stvaranja samostalne i neovisne hrvatske Države, hrvatsko se plemstvo vraća u Hrvatsku i pomaže Hrvatskoj, npr. Grog Jakov Eltz, Barun Janko Vranitzany- Dobrinovich, Karlo Drascovich i drugi.

Svi su se oni borili u najtežim trenucima Domovinskog rata za samostalnost i međunarodno priznanje Hrvatske. Prenosili su i izvještavali međunarodnu zajednicu o ratu koji je Hrvatskoj bio nametnut i pridonijeli su međunarodnom priznanju Hrvatske.

U studenome 1995. godine osnovan je Hrvatski plemićki zbor, nacionalna udruga hrvatskog plemstva

<http://skola.sve.hr/plemstvo/>

* Vjekoslav Klaić, Hrvatska plemena od 12. - 16. st. Rad 130 Zagreb 1897., str. 4-116 i 43 i 44.

* Vjekoslav Klaić, nav. dj., str. 64

* Vjekoslav Klaić, nav. dj., str. 67 i 68

* Enver Dubović, str. 40-43

Priredila
Marica Draženović-N
subota, 17. ožujak 2007